

Historie fortalt av Jens Berglund 18.03.2002

Belkjosen og Belkjosbua

Da min far Hans Jensen kjøpte husmannsplassen Berglund (tidligere kalt Stevik) i 1931, overtok han også en skogteig i Storbekjosedalen. Grensene for denne skogteigen ligger vedlagt dette notat.

Når det skulle hogges ved til brensel oppe i Storbekjosedalen, var dette et meget arbeidsomt og strevsomt arbeide som tok tid. Bjørkveden skulle hogges, helst om høsten, sages opp til favnved, og barken avtas på minst to sider slik at veden fikk tørke etter at den var stablet opp nær elvebredden klar til fløting når elva var stor nok under snøsmeltingen om våren.

Før fløtingen og når elva var lita, måtte den overgåås og renskes for vanskelige steiner samtidig som elva nede ved sjøen måtte ledes inn til elvekanten slik at veden kunne nås lettest mulig, for så å bli stablet opp på elvekanten klar til å bli hentet med båt. Når elva var passende stor, ble det fløtedag og favnveden ble sluppet ut i elva oppe ved skogteigen. Fløtingen tok lang tid da elva var trang og lita, men med mye arbeid og strev kom veden nedover til sjøen og ble stablet opp ved elvebredden framfor Belkjosbua.

En gang var jeg med på fløtingen i Belkjoselva, i dag må dette betraktes som nesten usannsynlig da de som var med på fløtingen ikke brukte støvler, men hjemmelagede lugger med skikkelige ullsokker inni. Det ble fortalt oss at å bruke støvler var fånyttet da disse ble fylt med vann ganske tidlig. Derimot virket luggene slik at de satt veldig godt på stein, og vannet rant ut etter hvert. Og de klarte å holde seg varm på føttene på grunn av gode ullsokker inni.

Ut på sommeren etter at slåttonna var unnagjort, ble veden lastet om bord i

treroringen og fraktet til støa i Alvenes. Da pappa fikk motorbåt, Pilen (en to-roms kjeks med 3-hesters Saab), så ble treroringen dratt av denne. Tidligere måtte en bruke årer og seil.

Når veden kom til Alvenes, ble den båret opp og stablet opp ved siden av naustet. Etter hvert som en gikk 'tomhendt' uten å ha noe å bære, tok en med seg ved fra naustet og opp til vedskjulet. Der ble veden saget opp og kløvet for deretter å bli båret inn i kjøkkenet og brent for å gi varme til koking og oppvarming i huset. Tilslutt måtte asken tas ut av ovnen og bæres ut og legges i kompostbingen. Alt arbeide med veden til brensel er ufattelig og uforståelig.

Derfor har jeg tatt vare på Belkjosbua som et minne om den tid en strevde og slet for tilværelsen.

Likevel er det mange koselige minner fra skogingen i Storbekjosdalen.

Jeg husker veldig godt når vi arbeidet i skogen og det var tid for mat. Var mamma med, så var det hun og vi barna som lette ved, never, laget bål og kokte kaffe. I fint vær var det en utrolig fornøyelse å sitte i lyngen, spise nistepakken og drikke kaffe med massevis av melk oppi. Og når pappa og bestefar tok en velfortjent middagsstrek med lua over ansiktet i lyngen, hadde vi tusen ting å leke med i skogen.

En annen opplevelse jeg husker svært godt var at når pappa og bestefar hogget bjørketrær, så ble utvalgte trær lagt til side for å brukes som "gangverk", materialer som skulle sages og brukes til annet enn ved. Tidlig om våren i slutten av april mens det ennå var skaresnø skulle bjørke-strangene fraktes til sjøen. Når jeg fikk være med pappa til Belkjosen, ligge i Belkjosbua for så å bli vekket kl. 5.00 om morgenen, da var det både stort og mye spenning i tilværelsen.

Vi dro støttingen, en kjelke som ble brukt til å dra ned vedtranger på. Vi dro denne opp til Belkjosdalen, lastet på noen stokker og så måtte skaresnøen bære oss og kjelken nedover til sjøen, noe den som regel gjorde. I enkelte tilfeller kom sola og skaresnøen ble for svak slik at arbeidet måtte utsettes.

De bjørkestrangene som ble dratt til sjøen, ble fraktet til Saga, båret opp, saget og brukt til snekkermateriale av pappa. Det kunne også være et par skiemner, en kjelkemeie, et åreemne m.m.

I tillegg drev familien med utmarksslott i Belkjosbotn og andre steder i Storbekjosen. For å lette skogsarbeide bygget min far Belkjosbua. Han fikk da muntlig avtale med Ragnar Alvenes (far til Kåre og Tore Alvenes) om at han kunne bygge bua på hans eiendom nede ved sjøen ved siden av elvas utløp (der nybua står i dag).

Å bygge en skogsbu i Belkjosen uten penger var nok arbeidsomt og møysommelig. Pappa arbeidet vinduer, dører, seng og skap hjemme i snekkersjøen. Alt bindingsverk som bjelker og sperrer ble hugget av bjørketrær, rettet med øksa og brukt. Bordkledning, trobord og golvbord ble saget av bjørketrær fra skogteigen i dalen,

never til taktekke det samme. Det eneste som måtte kjøpes var ovn og røykrør. På dette tidspunkt hadde Ragnar Alvenes og Eivind Sivertsen sin skogsbu til høyre i Storbekjosbotn. Denne bua besto av en gammel tømmerbygning og tilbygg i bindingsverk til stall og vedhus. Tømmerbygningen ble flyttet fra Vinkfjord da far til bestefar og Agnete Sivertsen flyttet fra Vinkfjord til Alvenes for å være i pleie hos Agnete Sivertsen. Samtidig hadde Johan Andorsen sin lille gamle i Hamnvika ca. 500 m. mot vest på nordsiden av Belkjosfjorden.

Jeg husker meget godt så vel gammen som bua til Ragnar og Eivind og selvfølgelig vår bu i Storbekjosbotn.

Dette med overnattingssted i Storbekjosen var meget viktig da det var robåten som ble brukt som framkomstmiddel for å kunne komme til Belkjosen og arbeide i skogen eller for å fiske. Vi skulle jo også føre/frakte favnveden fra Belkjosen til Alvenes, Senere når utmarksslåtta skulle gjøres i Belkjosen var det behagelig å ha et tilholdssted i bua.

I 1976 var gammelbua i så dårlig stand at jeg bestemte meg for å restaurere denne/bygge ny Belkjosbu i litt større utgave enn den gamle. Jeg snakket med Kåre, Tore og Selma som den gang levde om å få skriftlig kontrakt på at bua kunne stå på deres eiendom. Dette fikk jeg ikke, men muntlig avtale om at bua kunne restaureres/bygges ny og fortsatt stå der den gamle stod.

Tjærebrenning

Under siste verdenskrig var det mangel på det meste bl.a. tretjære. Den gang var tjære et produkt som måtte finnes i ethvert hjem. Tjære ble brukt til så mangt, bl.a. til å tjæresmøre båtene med, sildgarnkaggene m.m.

Milebrenning av tjære er velkjent og har vært brukt gjennom lange tider.

Tjærebrenning i mindre målestokk er det jeg skal fortelle om.

En fin forsommerdag i krigsårene dro pappa, Reidar Andorsen og jeg til Storbekkjosen for å brenne tjære. Stedet var nok valgt på forhånd, for vi dro rett til Stordalen, gikk opp langs med elva og øverst i dalen hvor Johan Andorsen hadde hugget tømmer var det rikelig med røtter som kunne brukes. Det ble straks igangsatt arbeid med å få fururøttene opp av jorda. Dette ble gjort ved at spettet ble stukket på skrå, fra siden og ned under rota hvoretter det ble sluppet en dynamitt med tjærelunte, og når skuddet smalt, ble det allermeste av jord og stein blåst bort unna rota. Dette var ikke noe enkel operasjon siden det var i krigsårene, og det var strengt forbudt å bruke dynamitt. Så før lading måtte vi speide meget godt etter så vel fly som båter, men det gikk bra med å sprengne opp noen røtter, og så var det å sage og økse røttene opp i små biter og da spesielt der hvor en så at det var ansamling til tjære.

På forhånd hadde vi anordnet et 200 l. parafin fat oppå en stor steingrue på et egnet sted hvor det ikke var fare for spredning av varme. De små bitene av røtter ble kastet opp i parafinfatet, lokket lagt på og vi startet forsiktig opp med å fyre opp under parafinfatet. På forhånd var de boret hull i botn av fatet hvor det var innlagt rør ut til siden slik at tjære kunne renne ut gjennom røret etter hvert som temperaturen øket inne i fatet og tjæra rant ut av trebitene.

Det ble fyrte under fatet forsiktig en god periode før det begynte å dryppe tjære, og etter en kort stund, begynte det å smårenne tjære ut av røret. Pappa og Reidar hadde med seg bøtter og kar og fylte over tjære etter hvert som den kom ut. Det var helt utrolig å se hvor mye tjære som kom ut av ett fat med tjæreved.

Men det tok tid å brenne tjære, så da kvelden kom, var det enda ikke fritt for tjære i fatet. Jeg husker at det ble en diskusjon mellom pappa og Reidar om hva man skulle gjøre. Tilslutt ble det besluttet å legge forsiktig med ved under fatet og forlate brenneriet med en større bøtte under slik at det kunne renne tjære så lenge varmen varte. Og så ble gjort hvoretter vi dro hjem.

Samtidig må jeg nevne den aldeles fine atmosfære og den flotte opplevelsen jeg hadde som åtte, niåring sammen med pappa og Reidar i skogen og ikke minst når niste og kaffe skulle inntas. Samtidig var dette en lærerik opplevelse med duft av frisk, nybrent tjære.

Jeg husker at pappa fortalte at Reidar og han brant så mye tjære at de hadde til eget bruk og i tillegg solgte slik at de fikk kjøpt hver sin ørretnot (dragnot).

Riktignok ble det ikke nok tjære bare med denne dagen, så pappa og Reidar dro av gårde flere ganger på tjærebrenning.